

**ZPRÁVA O ČINNOSTI
NÁRODNÍHO POZEMKOVÉHO SPOLKU
za období od Výročního setkání pozemkových spolků 2010 na Královci**

1. Rada Národního pozemkového spolku

Rada NPS pracovala v uplynulém období ve složení Pavel Bureš (Národní památkový ústav), Václav Izák (ÚVR ČSOP), Miroslav Janík (Pozemkový spolek Kosenka pro přírodu a památky Valašskoklobucka), Martin Kloudys (Pozemkový spolek pro přírodu a památky Podblanicka), Jiří Koreš (Pozemkový spolek Šance pro draha), Michal Krátký (Pozemkový spolek Sagittaria), Ladislav Ptáček (Pozemkový spolek Pobečví), Jiří Rous (ÚVR ČSOP), Tomáš Růžička (Nadace Partnerství), Petr Stloukal (Ministerstvo životního prostředí), Jiří Stonawski (Lesy České republiky, s.p.) a Vlastislav Vlačih (Pozemkový spolek Milý – předseda Rady NPS). Rada se sešla od minulého Výročního shromáždění čtyřikrát, páté jednání bude bezprostředně před Výročním shromážděním pozemkových spolků. Podrobné zápisy z jejich jednání byly zasílány všem akreditovaným pozemkovým spolkům. V mezidobí mezi jednáními komunikuje Rada NPS po mailu.

2. Koncepční materiály

9. října 2010 bylo schváleno nové znění Směrnice ČSOP pro pozemkové spolky, podle které se řídí akreditace, činnost Rady NPS a další formální aktivity hnutí. Oproti dřívějšímu znění byla kromě odstranění několika chyb zejména rozšířena možnost akreditace i na organizace, které fungují na principu „sdružení vlastníků“, byly zjednodušeny pravidla pro každoroční prodlužování akreditace a doplněny pravidla zapojování pozemkových spolků do kampaně Místo pro přírodu.

Na základě diskuze na minulém Výročním shromáždění pozemkových spolků bylo zrušeno pojmenování „Místo pro přírodu“ pro program rozvoje pozemkových spolků, nadále se toto jméno vztahuje pouze na veřejnou sbírku na výkupy pozemků. Ústřední výkonnou radou ČSOP nebyl přijat návrh Rady NPS, aby se program jmenoval Národní pozemkový spolek, oficiální pojmenování programu je proto nyní Národní program pozemkových spolků. Až k finálnímu schválení se podařilo dovést několik dalších ochranných plánů na vykoupené lokality – Jindřišské údolí, Bělá a Zázmoníky. Několik dalších (Jinošovské údolí, Na pramenech, Opičák, V Lyngu, Ščúrnicka, Krajina útulná, Kamenec) se v současné době projednává a dokončuje.

3. Akreditace pozemkových spolků

V roce 2010 ukončily činnost pozemkové spolky Moravice a Studénka. Nově byly v době od minulého Výročního shromáždění pozemkových spolků akreditovány Pozemkový spolek Denemark (o.s. Denemark) a Pozemkový spolek Kopanice (ČSOP Moravské Kopanice). Na konci roku 2010 tak bylo akreditováno 56 pozemkových spolků (z toho 18 zřízených organizacemi mimo ČSOP). V roce 2011 byly akreditovány již další dva pozemkové spolky – PS sv. Blažeje (o.s. Cesta z města) a PS Zamenis (o.s. Zamenis). Prodlužování akreditací probíhá již podle nové směrnice, tedy automaticky po splnění podmínek bez nutnosti následného schvalování Radou NPS. Prodlouženou akreditaci má k dnešnímu dni 8 pozemkových spolků.

V první polovině roku 2010 se konečně po několika technickými problémy způsobených odkladech podařilo zprovoznit centrální databázi pozemkových spolků – prodlužování akreditací již tedy probíhalo prostřednictvím on-line formuláře. Tuto možnost v roce 2010 nevyužilo 5 pozemkových spolků. Drobné technické chyby v databázi jsou stále průběžně odlaďovány, požadavky pozemkových spolků na její doplnění či vylepšení jsou řešeny v závislosti na finančních možnostech.

Akreditační poplatek v roce 2010 byl 1000 Kč, ve stejné výši zůstává i v roce 2011. O odpuštění akreditačního poplatku požádaly dva pozemkové spolky - PS Sázava z důvodu dlouhodobého stavu, kdy výdaje na činnost pozemkového spolku převyšují příjmy a PS Vysočina ochránců přírody a ornitologů z důvodu nulového rozpočtu organizace; oběma žádostem bylo vyhověno. Na akreditaci pozemkového spolku byla vázaná (stejně jako v předešlých letech) možnost opakovaného čerpání finančních prostředků v rámci výběrového řízení na podporu rozvoje pozemkových spolků (viz bod 5), možnost požádat o výkup pozemků v rámci kampaně Místo pro přírodu (viz bod 6), pojištění zodpovědnosti za škody (u spolků mimo ČSOP), bezplatná právní a další odbornou pomoc (viz bod 4), informační servis (viz bod 4), bezplatná účast zástupce na Výročním shromáždění PS a zvýhodnění pozemkospolkových aktivit v rámci výběrového řízení ČSOP Ochrana biodiverzity (díky zahrnutí mezi bodově ohodnocené priority poměrně výrazné – samozřejmě při podání kvalitního projektu).

4. Servis pozemkovým spolkům

Akreditovaným pozemkovým spolkům jsou rozesílány mailem informace o možnostech získání finančních prostředků, o zajímavých seminářích, legislativní informace, podrobnosti o akreditačních výhodách, o kampani Místo pro přírodu, nabídky zahraničních stáží, obecně využitelné výstupy z projektů a další zajímavé informace (během uplynulého období bylo takovýchto mailů zasláno cca 35).

Právní poradenství v roce 2010 zajišťovali dva právníci – Mgr. Dominika Kovaříková, v některých případech pak Mgr. Ondřej Kováč. Bezplatné poradenství ve věcech aplikací GIS systémů nabízel ostatním spolkům PS Meluzína – je-li Radě NPS známo, nebyla tato nabídka využita, stejně jako nabídka konzultací v otázkách ÚSES ze strany člena Rady NPS Jiřího Rouse. Možnost konzultací v otázkách čerpání finančních prostředků z OPŽP nabízeli mimo jiné Martin Lípa, Karel Kříž či předseda Komise ochrany přírody ČSOP Martin Dušek. Akreditované pozemkové spolky mají možnost obracet se ve speciálních odborných otázkách na odborné garanty programu Ochrana biodiverzity. Koordinátor programu aktivně spolupracovat při přípravě většiny zpracovávaných ochranných plánů.

Pojištění zodpovědnosti za škody platí v nezměněné podobě i v roce 2011.

Akreditovaným pozemkovým spolkům mimo ČSOP je zasílán časopis Krása našeho domova (členové ČSOP ho dostávají v rámci členských výhod). Funguje vzájemná výměna vydaných materiálů mezi pozemkovými spolky, sloužících především pro inspiraci.

Koordinátor programu řešil průběžně individuální požadavky či problémy pozemkových spolků – telefonicky, mailově a v případě potřeby i osobně návštěvou.

5. Finanční podpora vzniku a rozvoje pozemkových spolků

V rámci výběrového řízení na podporu vzniku a rozvoje pozemkových spolků, financovaného tradičně Ministerstvem životního prostředí, bylo v roce 2010 podpořeno 35 projektů, z toho 5 projektů pilotních (jejichž cílem bylo založení a akreditace nového pozemkového spolku – čtyři z těchto projektů byly skutečně ukončeny akreditací, páté organizaci se prozatím získat smluvní vztahy k zájmovým pozemkům nepodařilo). 13 projektů (tedy více jak třetina) bylo realizováno subjekty mimo ČSOP. Projekty byly podpořeny částkou 1.971.104 Kč. Anotace jednotlivých projektů jsou zveřejněny na webových stránkách pozemkovespolky.csop.cz.

V rámci realizovaných projektů byla získána vlastnická práva k 21,2 ha přírodně hodnotných pozemků (v rámci projektů byla hrazena pouze administrativa související s převzetím vlastnických práv, nikoli samostatné výkupy!), uzavřeny byly nové nájemní a výpůjční smlouvy na 83,3 ha a dohody o spolupráci s vlastníky na 7,4 ha a 8 objektů důležitých z hlediska ochrany populací živočichů (kamenné zídky, kostel...) a získány souhlasy s údržbou na 36,2 ha přírodně cenných pozemků, prodlouženy či obnoveny byly smlouvy a dohody na 27,4 ha pozemků. Klíčové z hlediska celého hnutí pozemkových spolků bylo uzavření prvního skutečně „ochranného“ věcného břemene a jeho zapsání do katastru (1,4 ha). Celkem tedy byly získány či obnoveny vztahy k 193 ha přírodně hodnotných pozemků a 8 objektům na 73 lokalitách. V rámci projektů byla vydána 1 brožura o činnosti pozemkového spolku v nákladu 500 ks a 1 propagační záložka pozemkového spolku v náklad 1500 ks, na zájmových lokalitách osazeno 6 informačních panelů, informujících veřejnost o významu daných lokalit, a bylo vytvořeno či výrazně předěláno 6 webových prezentací pozemkových spolků. Na lokalitách pozemkových spolků bylo uskutečněno 37 akcí pro veřejnost, kterých se zúčastnilo cca 3800 lidí. Kromě toho byla činnost pozemkových spolků prezentována i na dalších veřejných akcích, jako jsou Ekologické dny v Olomouci, oslavy Dne země a pod. V rámci realizovaných projektů dále bylo vypracováno 5 odborných průzkumů, týkajících se lokalit pozemkových spolků a zpracovány 4 ochranné plány na lokality ve vlastnictví pozemkových spolků. Ze dvou projektů vzešly metodické výstupy využitelné ostatními pozemkovými spolky. Proběhla řada dalších jednání s vlastníky, orgány státní ochrany přírody i samosprávy. Došlo ke geodetickému zaměření 3 lokalit. 15 pozemkovým spolkům projekt napomohl zlepšit dlouhodobé financování různými fundraisingovými aktivitami a 18 pomohl s nezbytným dovybavením pro další činnost. Tím byl naplněn hlavní cíl loňského projektu – tedy pomoci fungujícím pozemkovým spolkům s dlouhodobou stabilizací jejich činnosti.

Pro rok 2011 byla z důvodu výrazně nižší částky, alokované na podporu rozvoje pozemkového hnutí Ministerstvem životního prostředí, snížena horní hranice možné podpory lokálních projektů na 40.000 Kč. I tak lze však považovat za velký úspěch, že podpora pozemkových spolků ze strany MŽP vůbec pokračuje. Podáno bylo 37 projektů, o jejich podpoře dosud nebylo rozhodnuto (převís je více jak dvojnásobný).

6. Kampaň „Místo pro přírodu“

Kampaň i nadále pokračovala ve dvou úrovních – na celostátní úrovni (v obecné rovině) a na regionální úrovni (pokračování dlouhodobých lokálních kampaní PS KOSENKA „Zachraň les“ a PS Čertoryje „Obnova luk v Pomoraví“, nově pak krátkodobá velmi úspěšná kampaň PS Denemark „Adélka volá SOS“ na záchranu mokřadů v bývalé cihelně Chmeliště).

V období od začátku dubna 2010 do konce února 2011 bylo na účet Místa pro přírodu vybráno 919.922 Kč (z toho 151.685 Kč na „podúčet“ bělokarpatského lesa, 12.486 Kč na „podúčet“ luk v Pomoraví, 77.147 Kč na „podúčet“ cihelny Chmeliště). Vykoupilo se dalších 17 pozemků na lokalitách Lipiny, Ščurnica, Vlčí hrdlo, Cihelna Chmeliště a Kupsova skála o celkové výměře 10,8 ha. Připraveny jsou další výkupy na Vlčím hrdle, výkupy na Lipinách byly přerušeny až do ukončení komplexních pozemkových úprav.

S dárci kampaně je udržován průběžný kontakt – v uplynulém období byly třikrát rozeslány „Dárcovské listy“ (podrobné informace o nově vykoupených lokalitách, o činnosti na lokalitách již dříve vykoupených a stručně též další plány a záměry) s prosbou o další příspěvek, tradicí se již staly i setkání s dárci na vykoupených lokalitách (v uplynulém období podzimní v Jindřišském údolí, jarní muselo být kvůli povodním zrušeno). Informace o kampani zájemci i nadále naleznou na stránkách www.mistoproprirodu.cz, které dostaly v loňském roce zcela novou grafickou (a částečně i obsahovou) podobu, zprávy o průběhu kampaně i vykoupených lokalitách vycházejí pravidelně v časopise Krása našeho domova, fungují i stránky kampaně na facebooku (www.facebook.com/pages/Misto-pro-prirodu/189592913351 - v současné době 198 příznivců). Velký článek o kampani vyšel v 5. čísle časopisu Naše příroda. Informace se minimálně dvakrát objevily v regionálním zpravodajství České televize.

Důležitou aktivitou roku 2010 byl direct mailing potenciálním příznivcům kampaně. Na rozesílku kladně zareagovalo 0,49 % adresátů, očekávání byla zhruba dvojnásobná.

V listopadu 2010 byla vydána informační brožura Místa pro přírodu Vás zvou s podtitulem Malý průvodce po zachráněných lokalitách, představující většinu dosud vykoupených lokalit především z turistického hlediska. Brožura je též ke stažení v pdf (http://www.mistoproprirodu.cz/wp-content/uploads/2010/11/brozura-lokality2010_web.pdf).

Nezbytnou činností s kampaní bezprostředně související je i správa vykoupených pozemků. Byť vlastní management i řada dalších aktivit leží na místních pozemkových spolcích, stále zůstává řada otázek, na jejichž řešení se musí Rada NPS, respektive koordinátor programu podílet. Vedle projednávání ochranných plánů (viz kapitola 2) či jednorázových zásahů před zpracováním takového plánu to byly zejména probíhající komplexní pozemkové úpravy v Kurdějově a Jindřichovicích pod Smrkem, složité právní otázky (dosud ne zcela dořešené) kolem dobývacího prostoru Chmeliště, připravovaný projekt revitalizace na Chvojnově či (v některých případech kontroverzní) otázky vyhlášení vykoupených lokalit za zvláště chráněná území.

7. Prezentace pozemkových spolků

Kromě aktivit, souvisejících s kampaní „Místo pro přírodu“ (viz kapitola 6) a aktivit jednotlivých pozemkových spolků (viz mimo jiné kapitola 5) byla činnost pozemkových spolků prezentována pravidelně v časopise Krása našeho domova, příležitostně i v Depeších ČSOP. Informace o pozemkových spolcích byly opakovaně publikovány v časopise Ochrana přírody. Průběžně jsou aktualizovány centrální webové stránky pozemkospolkového hnutí na adrese pozemkovespolky.csop.cz, informace o pozemkových spolcích se občas objevují i na facebookových stránkách ČSOP. Materiály o pozemkových spolcích a kampani Místo pro přírodu jsou distribuovány prostřednictvím sítě Infocenter ČSOP. Pozemkové spolky jako jeden z nástrojů dobrovolné ochrany přírody byly prezentovány též na konferenci k Mezinárodnímu roku biodiverzity, kterou ČSOP uspořádal 7. října v Senátu (účast 125 lidí, jak z občanských sdružení, tak i z odborné sféry, politiků či vyšších státních úředníků).

Jednoznačně nejdůležitější aktivitou roku 2010 na poli prezentace pozemkových spolků je však zprovoznění veřejných výstupů z centrální databáze pozemkových spolků (www.csop.cz/psfront - přístupné jako součást oficiální prezentace pozemkových spolků), umožňující komukoli snadno zjistit základní informace o činnosti pozemkových spolků (výměry, typy smluvních vztahů, popis zájmových lokalit, kontaktní údaje) včetně jejich propojení s mapovými servery.

8. Spolupráce s veřejnou správou

Komunikace s AOPK na centrální úrovni se udržuje na dobré úrovni, a to nejen díky zástupci AOPK, který byl po celé období stálým hostem jednání Rady NPS (Martina Třešňáka v současné době nahradila Šárka Škvárová). Společně byly řešeny i některé další problémy, jako byly podmínky OPŽP znevýhodňující vlastníky a uživatele pozemků či snahy o ubránění finančních prostředků v PPK. Zejména díky aktivitě AOPK se podařilo podmínky OPŽP upravit tak, že v následujících výzvách by již snad (dosud nebylo vypsáno, a tak není známo přesné znění, vycházíme pouze z ústních informací) neměl být problém hradit v rámci kraji realizovaných projektů zásahy v ZCHÚ prováděné vlastníky či uživateli přímo bez nutnosti výběrového řízení. V některých případech (zejména formálních úkonů) však komunikace naráží na značnou míru byrokracie.

Vážně se bohužel v uplynulém období zkomplikovala komunikace s MŽP, a to i přesto, že zástupce MŽP je nadále členem Rady NPS. Na vině jsou změny ve vedení MŽP. Hlavním tématem komunikace byly snahy MŽP o drastické omezení financí na Program péče o krajinu a fakticky úplné zrušení podpory opatření ve volné krajině. MŽP v této záležitosti nekomunikovalo, na dopis spolupodepsaný devíti organizacemi, vesměs pozemkovými spolky, nikdy neodpovědělo. Problém byl nakonec řešen na úrovni parlamentu – fakticky přes odpor ministra. Snahy nevyzněly naprázdno, za což patří velký dík všem, kteří komunikaci se svými poslanci pomohli.

Problémy se Středočeským krajem, který se rozhodl při managementu ZCHÚ ignorovat vlastníky a nájemce pozemků, skončil v patové rovině. Posléze se podobné problémy (a také problémy se zadáváním zakázek na management ZCHÚ, který se přímo nedotýká pozemkospolkové podstaty činnosti, tedy vlastnických vztahů, ale tradiční vztahy mezi lokalitami a místními lidmi rozbíjí v nemenší míře) objevily i v dalších krajích. V současné době jsou shromažďovány co nejpodrobnější podklady a informace pro jednání o systémových opatřeních s Asociací krajů.

9. Zahraníční spolupráce

Spolupráce pokračuje zejména s organizacemi Legambiente (Lombardie) a DVL (Bavorsko). Zadrhla se bohužel spolupráce s Katalánci, kteří se vinou zrušení katalánského ministerstva životního prostředí a dalších nepříznivých okolností dostali do značných problémů a proto přerušili veškeré mezinárodní aktivity.

V uplynulém období se naplno rozběhly zahraniční stáže pozemkových spolků v rámci programu Leonardo. Uskutečnily se stáže PS Severní Prácheňsko a PS Hády v Lombardii a PS Čmelák v Bavorsku. Zbývající tři stáže se mají uskutečnit během letošního jara.

Ve dnech 22. – 28. října 2010 navštívili na pozvání ČSOP Českou republiku dva zástupci italské organizace Legambiente Lombardia. Byly navštíveny PS Severní Prácheňsko, PS Hamerský potok, PS Hády, PS Prostějovsko, PS Tradice Bílých Karpat, PS pro přírodu a památky Podblanicka, PS Lunária a PS Mokřady a louky Liberecka, zúčastnili se setkání s dárci kampaně Místo pro přírodu a seznámili se s pražským ústředím. Závěrem byl mimo jiné návrh na užší spolupráci lokálních spolků, vše však závis na finančních možnostech. V současné době se připravuje obdobná návštěva zástupců bavorského DVL, která proběhne koncem dubna.

10. Personální zajištění programu

Personální zázemí „Národního pozemkového spolku“ tvoří Kancelář ÚVR ČSOP. V roce 2010 bylo díky vyšší finanční podpoře z MŽP posíleno na 2 pracovní úvazky. Servis pozemkovým spolům a Radě NPS i nadále zajišťoval Jan Moravec, výkupy, správu vykoupených pozemků a mezinárodní aktivity Stanislava Bartošová, komunikaci s dárci a administrativní zázemí sbírky Místo pro přírodu pak měla na starosti Lucie Matulová. Na chodu programu se v rámci svých pracovních náplní (účetnictví, korespondence...) podíleli i další zaměstnanci Kanceláře. Toto posílení však zřejmě vzhledem k současné finanční situaci bohužel nebude udržitelné.

25. března 2011

Vlastislav Vlačíha

Předseda Rady Národního pozemkového spolku

Jan Moravec

Koordinátor programu